

ԲԱԶՄԱՎԷՊ ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՌՅՅԷ - ՌՅՅԸ

ՀԱՅՈՐ

ՁԵ

1928

ՅՈՒՆՈՒՐ

ԹԻՒ 1

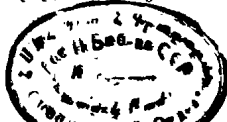
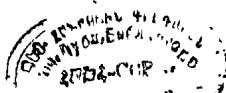
Ս. ՂԱԶԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

ԱՄԷՆ կողմ ուր ազգային կեդրոն մը կայ, կը զգացուի պէտքը կանգնուի. թե՛ րատամ ու կրճատուած իր անդամներուն մէջ՝ հայութիւնը դիակի մը պէս նստուած է հողին վրայ, սպասելով անծի եւ ժամանակի որ յառնէ. ի՞նչպէս պիտի ըլլայ այս կանգնումը: — Պատմութիւնը ցոյց կու տայ հայը սպարած բացառապէս պահպանելու համար իր գոյութիւնը. սկիզբէն ի վեր իր ոյժն եւ ոգին վատնեց անոր, ու թէեւ յաջողեցաւ, բայց ասուպի նման յետ լուսափայլ անցքէ՝ անծեւ ու անկենդան իր մը ներկայացուց: Ձիւնը վերովոյ բոլոր իրադարձութեանց մէջ ինչ որ նոյնը մնաց ժողովուրդն եղաւ, անգէտ իր ոյժերուն, անգէտ զինքը միւր զաղափարականին ալ սակայն միշտ սիրով փարած իր կեանքին եւ իր հողին: Վերջին դէպքերէն եւ արկածներէն յետոյ փրկուած այս նշխարն ալ անհետացաւ ու այժմ՝ կը մնայ լոկ անհատը, տարուբերուած բարօրութեան եւ հայ-

րենիքի գաղափարին միջեւ. հայրենիքը ցաւատանջի դերով կը ներկայանայ, իսկ բարօրութեան ազդեցութիւնը կ'ուզէ յաղթանակել իր հմայիչ վայելքներով: Պատմական գոյութեան մէջ մեր երկիրը ասկից աւելի աղիտաբեր կացութեան չէր յանգած. նիւթականէն աւելի՝ որու կարելի էր հակադրել հոգեկան գորութիւններ, բարոյական բնաջնջման սպառնալիքն է որ ծայր տուած է՝ ամենակար եւ ամենակուր:

Ու միջոցները որ կը գործածուին հակազդերու՝ բոլորն ալ մասնական են առանց արմատական ըլլալու, նման այն բժշկական միջոցներուն որ դիտումն ունին մահամերձի մը սահմանուած ժամերը երկարել միայն. եթէ այդ միջոցներով ալ հնարաւոր ըլլայ յաջողաբար երկարել միշտ կեանքի այդ պահպանումը, անկարելի չէ համար տեսակ մը անմեռութեան: Գծափստաբար այդ միջոցներուն կը պակասին կենսական տարրեր, եւ ասոնցմէ ամենէն էականը՝ յղա-

ցումը տիրող գաղափարի մը, որ հայեքայեք ամենուն բարձրագոյնը հայախնայուն ինքնին մը եւ մտքերու համագործակցութիւնն ։

Թէ՛ մեր մէջ կը պակսին ազգային գեղարդոյն սկզբունք մը եւ համագործակցութիւն, դիւրին է տեսնել ակնարկ մը ձգելով տարւոյս ընծացքին մէջ միայն, հայ գաղութներու մէջ կատարուած դէպքերուն, որոնք ցոյց կու տան թէ ինչպէս բոլոր հայ սփիւռքին մէջ անգլխաւից, տարատաւ եւ պառակտեալ վիճակ մը կը տիրէ ։ Իսկ կարելի է աւելի բացորոշ տեսնել լրագրութենէն, որ ամենամեծ արտայայտիչն է հանուրի մտայնութեան ու միանգամայն հաղորդակցութեան գո՛ղը մտքերուն ։ Մեր լրագրութիւնը կորսնցուցած է իր անապարտ եւ անկողմնակալ ոգին ու իր ընդարձակածաւալ հորիզոնը ։ մեր օրագիրները տակաւ առ տակաւ կուսակցութիւններու պաշտօնանկներէն զարած են եւ անոնց գաղափարներուն *բեզլամբէ* ։ Գրեթէ բոլոր գաղութներու մէջ, ուր հայեր պատասպարուած են օտար տէրութիւններու փոխանիւնի ներքեւ ու ենթարկուած անոնց պետական վարչածէին, բազմաթիւ հայ կուսակցութիւններ կը յայտնուին տեսակ մը օրինական կազմով եւ պաշտօնանկ երեւոյթով, հառաջխարհային հայ գաղութները ղեկավարելու իրենց լրագիրներու խորհրդարաններով ։ կուսակցութիւններ իրարու ընդդիմադիր եւ իրարու հետ պայքարող, զիրար վտարող եւ բզբտող աչաքս անհատական գործունէութիւն մը ծայր կու տայ եւ մասնական շահեր կը դիտարկեն, ուր իւր գեղարդոյն ուղղութիւն պիտի ծառայէր խրմբուէլ միակ գաղափարի մը շուրջ, ոգորիլ ազգային գոյութեան ոչնչացման սպառնալիքն դէմ, միջոցներ հնարել ազգային անհատականութիւնը աւելի ցայտուն եւ տիրող ընելու որպէս զի ծուլումը չիրագործուի այդ օտար շրջանակներուն մէջ ։

կուսակցութիւններու գոյութիւնը մայրինի հողին վրայ, ինքնավար պետութեան

մը սանմաններուն մէջ ընթանելի է ։ կուսակցութիւններ գաղութներու մէջ ուր ազգային գոյութիւնը, հայ ոգին, թէ՛ եւ ահա՛ նուազակի՛ բայց իրապէս ընտելցումի ենթարկուած են, կուսակցութիւններ զիրար ջլատող եւ սպաննող, ուր միակ նուիրական պարտականութիւնը պիտի ըլլար ամէն հայ անհատի նպաստել ազգային բարձրացման եւ կանգնումի գործին, անտրամաքան է ։

կանգնումը կուսակցութեան խնդիր չէ ։ կանգնումը բարոյական հարկ մըն է, գաղափար մըն է, եւ գաղափար ամէն անհատի կը պատկանի ։ կանգնումը ոյժ կը պահանջէ եւ ուժը համագործակցութեան մէջ է ։

Հարկ է ուրեմն որդեգրել ընդ փոյթ ուղեգիծ մը որով գաղութներու մէջ գոյութիւն ունենան միայն ազգային կազմակերպութիւններ առանց կուսակցական երանգի, եւ որոնց ընկերային գործունէութիւնը՝ օրագիրներու, ակումբներու կամ դպրոցներու միջոցաւ, ձկտի այդ գեղարդոյն նպատակն՝ ազգային պահպանումին ։

Հարկ է ամենուն մէջ անխտիր կերպով արմնցնել հոգեկան զօրութիւնները ստեղծելու հայականութիւն մը որ կուսակցութեան մը դրօշը պիտի չըլլայ այլ հիմնուած տոհմային բարոյական եւ մտաւորական տարրերու վրայ, որ մեզի համար հանրային դաստիարակութեան մը կերպարանքը պիտի առնէ իր ձեւերուն եւ արտայայտութեան մէջ եւ պիտի յայտնուի իւր ազգային բնորոշ կենսք մը որու պիտի հաջորդէին բոլոր հայերն ալ՝ առանց քայքայութեան, գաղափարի եւ զգացումի միութեամբ ։

Եւ թէ՛ նոր տարին կարենայ համագործակցութեան գաղափարը ընդհանրացնել բոլոր հայ մտքերուն մէջ, ասիկա հայ լուսաւորութեան եւ զօրութեան շրջանի մը դուռը կրնայ բանալ ։

ԻՄԲ.

